Helsinki 14.11.2016

Pääesikunnan lausunto luonnoksista uudeksi sotilastapaturmalaiksi ja uudeksi kriisinhallinnan tapaturmalaiksi

1. Yleistä

Eduskunnan puolustusvaliokunta on pyytänyt Pääesikunnalta lausuntoa luonnoksista kahdeksi laiksi. Lait käsittelevät sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamista sekä tapaturman ja palvelussairauden korvaamista kriisinhallintatehtävissä.

Pääesikunta pitää kumpaakin lakiehdotusta hyvänä. Nykyiseen lainsäädäntöön ehdotetuilla muutoksilla kyetään parantamaan merkittävästi asevelvollisten ja kriisinhallintahenkilöstön turvaverkkoa. Mikäli lait tulevat voimaan ehdotetussa muodossa, voidaan vastaisuudessa välttää useat niistä ongelmatilanteista, joita on esiintynyt vammautuneiden tai sairastuneiden asevelvollisten ja kriisinhallintatehtäviin osallistuneiden henkilöiden hoidon ja kuntoutuksen korvaamisessa.

Pääesikunta haluaa kuitenkin kiinnittää huomiota kolmeen seikkaan, jotka ovat osoittautuneet ongelmallisiksi mutta joita ei ole lakiehdotuksissa huomioitu.

2. Korvaus varusmiehen kuolemantapauksen johdosta

Ehdotuksessa sotilastapaturmalaiksi todetaan (lain 10 §), että vahinkotapahtumasta maksettavat korvaukset määräytyvät työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisesti. Kuolemantapauksessa korvaukset ovat perhe-eläke, hautausapu ja vainajan kuljetuskustannukset*. Pääesikunta esittää harkittavaksi, että lainkohtaa täydennettäisiin niin, että vahingoittuneen edunsaajalle maksettaisiin rahallinen korvaus, jos vahingoittunut on kuollut tämän lain nojalla korvattavan vahinkotapahtuman seurauksena kolmen vuoden kuluessa vahinkotapahtumasta.*

3. Kriisinhallintahenkilöstön psykososiaalinen tuki

Kriisinhallintatehtävät saattavat olla henkisesti kuluttavia. Luonnoksessa laiksi tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä huomioidaan mahdollisten traumaattisten tilanteiden aiheuttama psyykkisen tuen tarve (lain 11 §). Puolustusvoimien käytettävissä olevan tutkimuksiin ja käytännön kokemuksiin perustuvan tiedon perusteella osalla kriisinhallintahenkilöstöä esiintyy palveluolosuhteista johtuvaa lievempää henkistä kuormittumista, joka saattaa aiheuttaa ongelmia kotiutumisen jälkeen. Kuormittuneisuus saattaa johtua esimerkiksi kasaantuvasta stressistä, palveluspaikan olosuhteista ja yksityisyyden puutteesta tai läheisten ongelmista kotimaassa. Kuormittuneisuus saattaa puolestaan johtaa esimerkiksi sopeutumisongelmiin työelämään ja perhe elämään palattaessa tai masennusoireisiin ja päihdeongelmiin.

Pääesikunta katsoo, että lain 11 §:ään tulee kirjata kriisinhallintahenkilöstölle ja hänen omaisilleen oikeus psykososiaalisen tuen korvaukseen. Tällainen psykososiaalinen tuki ei edellyttäisi diagnosoitua psyykkistä sairautta tai selkeää yhteyttä yksittäiseen tapahtumaan operaatiossa. Psykososiaalinen tuki korvattaisiin vuosittain myönnettävällä määrärahalla.

4. Lopuksi

Pääesikunta pitää kaikkein tärkeimpänä asiana sitä, että valmistelussa olevat lait saataisiin mahdollisimman nopeasti voimaan. Näin saataisiin lain takaama entistä vahvempi turvaverkko kattamaan varusmiehet ja kriisinhallintahenkilöstö. Lakia voidaan täydentää tarvittaessa myöhemminkin.